

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

Извештај за друго тромесечје 2017. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	10
2. Показатељи пословања.....	11
2.1. Адекватност капитала	11
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	12
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	13
3. Аутоодговорност.....	14
4. Закључак	15

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T2	друго тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 6.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

На крају Т2 2017. године, у Србији су пословала 23 друштва за осигурање, што је исти број као и у Т2 2016. године. Искључиво пословима осигурања бавило се 19 друштава, а пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бави се пет друштава, искључиво неживотним осигурањем њих осам, а и животним и неживотним осигурањем шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 23 друштва за осигурање, њих 17 је у већинском страном власништву.

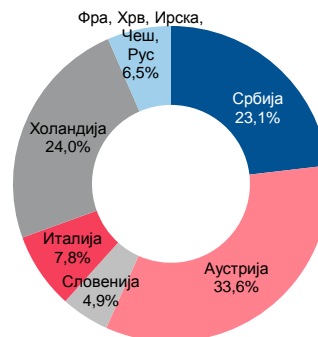
Уласком на тржиште и добијањем гринфилд лиценци, друштва за осигурање у страном власништву, на крају Т2 2017. године, бележе преовлађујуће учешће у: премији животних осигурања са 93,6%, премији неживотних осигурања са 62,1%, укупној имовини са 76,9%, као и у броју запослених са 68,7%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за осигурање Србије према власништву (у Т2 2017)

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за осигурање Србије према власништву (у Т2 2017)

¹ Извештај је заснован на подацима које су друштва за осигурање дужна да достављају Народној банци Србије, а чија исправност није била предмет непосредне контроле Народне банке Србије.

Остали учесници на тржишту

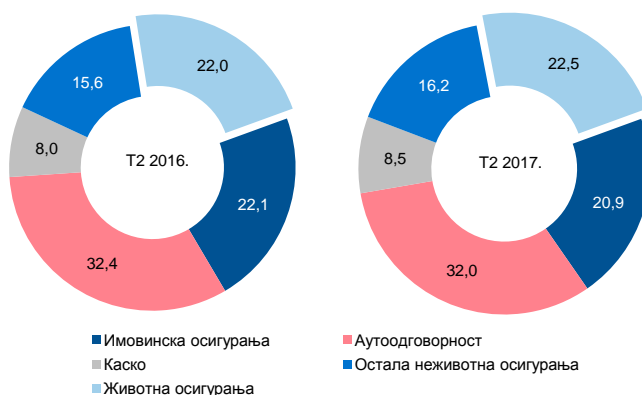
Поред друштава за осигурање, на тржишту послује: 19 банака, седам давалаца финансијског лизинга и један јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, затим 86 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању), 93 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника) и 6.088² лица овлашћених за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у Т2 2017. године износила је 48,8 млрд динара (404 млн евра или 462 млн америчких долара),³ што је за 8,1% више него у истом периоду претходне године.

У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 77,5%, а учешће животних осигурања – 22,5%. Раст учешћа животних осигурања са 22,0%, колико је износило учешће у истом периоду претходне године, последица је номиналног раста тих осигурања од 10,7%.

Графикон 1.2. Укупна премија према врсти осигурања
(у Т2 2016. и Т2 2017. у %)

Извор: Народна банка Србије.

² Активна овлашћена лица у складу са изменама подзаконске регулативе.

³ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. јуна 2017. године.

Посматрано према врсти осигурања, структура премије у Т2 2017. године донекле је слична структури која је била у истом периоду 2016. године. Највеће учешће у укупној премији имало је осигурање од одговорности (32,0%) због употребе моторних возила (осигурање од аутоодговорности). За разлику од Т2 2016. године, када је, према учешћу, иза осигурања од аутоодговорности следило осигурање имовине од пожара и других опасности и осталих осигурања имовине – имовинска осигурања, у Т2 2017. године, услед нижег раста премије имовинских осигурања од раста премије животних осигурања, то место заузима животно осигурање, са учешћем 22,5%. Затим следе имовинска осигурања, са учешћем од 20,9%, и осигурање моторних возила – каско, са учешћем од 8,5%.

Премија неживотних осигурања је у Т2 2017. за 7,4% виша него у истом периоду 2016. године. Премија осигурања од аутоодговорности порасла је за 6,6%, премија имовинских осигурања за 2,4%, премија осигурања моторних возила – каско за 15,1%, а премија осигурања од последица незгоде за 0,9%.

Осигурање од последица незгоде, које, између осталог, обухвата и обавезна осигурања, као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези с радом, у Т2 2017. године бележи учешће од 4,6%.

Ако се упореди учешће премије добровољног здравственог осигурања, уочава се његов раст, са 3,2% у Т2 2016. године на 3,7% у Т2 2017. године, праћен номиналним растом ове премије од 24,1%. Притом, више од три четвртине тржишта покривају три друштва за осигурање.

У Т2 2017. години, редослед друштава на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање био је исти као у Т2 2016. године, посматрано према висини укупне премије и премије неживотних осигурања, која у наведеним премијама свих друштава за осигурање учествују са 76,8% и 80,8%, респективно. Међутим, промењен је редослед друштава на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини премије животних осигурања, која у укупној премији тржишта учествују са 80,8%.

Концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за осигурање, јесте умерена и на крају Т2 2017. године износила је 1.271⁴.

⁴ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање

(у млн RSD, у %)

	30. 6. 2016.			30. 6. 2017.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	12392	27,4	1	13217	27,1	1	-
Generali	10315	22,8	2	10246	21,0	2	-
ДДОР	5553	12,3	3	5856	12,0	3	-
Wiener	4204	9,3	4	5340	10,9	4	-
Триглав	2107	4,7	5	2820	5,8	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	11721	33,2	1	12514	33,0	1	-
Generali	6824	19,4	2	7220	19,1	2	-
ДДОР	5079	14,4	3	5269	13,9	3	-
Wiener	2301	6,5	4	2995	7,9	4	-
Триглав	2050	5,8	5	2608	6,9	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Generali	3491	35,2	1	3027	27,6	1	-
Wiener	1903	19,2	2	2345	21,4	2	-
Grawe	1502	15,1	3	1709	15,6	3	-
Societe Gen	306	3,1	8	909	8,3	4	раст
Уника жив	909	9,2	4	863	7,9	5	пад
Дунав	671	6,8	5	703	6,4	6	пад

Извор: Народна банка Србије.

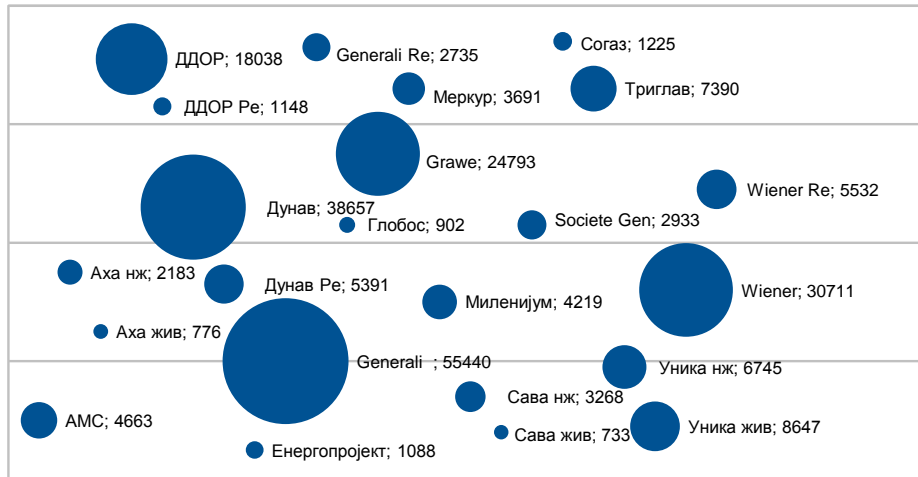
1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање и друштава за реосигурање повећана је на крају Т2 2017. године на 230,9 млрд динара (1.911 млн евра или 2.186 млн америчких долара)⁵, и то за 10,3% у односу на крај Т2 претходне године.

⁵ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. јуна 2017. године.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за осигурање**
(на дан 30. 6. 2017, у млн RSD)

Извор: Народна банка Србије.

У Т2 2017. године није промењен редослед друштава на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 77,6%.

Табела 1.3. **Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање**
према критеријуму билансне суме

(у млн RSD, у %)

	30. 6. 2016.			30. 6. 2017.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Generali	49398	25,5	1	55440	25,7	1	-
Дунав	35233	18,2	2	38657	17,9	2	-
Wiener	26577	13,7	3	30711	14,2	3	-
Grawe	22480	11,6	4	24793	11,5	4	-
ДДОР	16686	8,6	5	18038	8,3	5	-

Извор: Народна банка Србије.

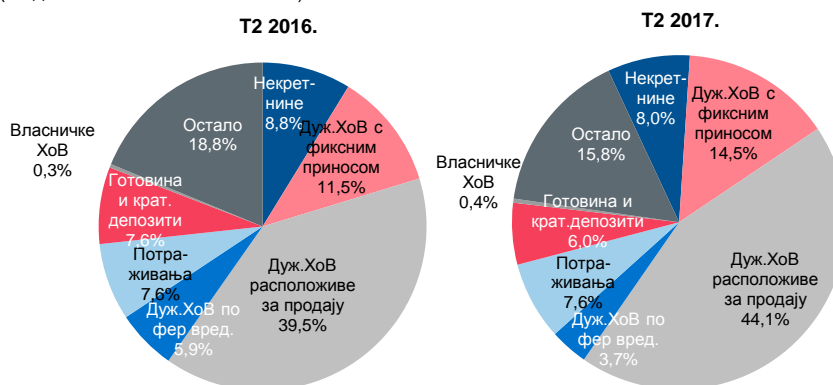
Структура активе

У структури активе друштава за осигурање и друштава за реосигурање, са стањем на дан 30. јуна 2017. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности: расположиве за продају (44,1%), с фиксним приносом (14,5%) и које се исказују по фер вредности кроз

биланс успеха (3,7%). Иза њих су следили: некретнине, постројења и опрема (8,0%), потраживања (7,6%), готовина и краткорочни депозити (6,0%), власничке хартије од вредности (0,4%) и остало⁶.

У поређењу са истим периодом претходне године, може се закључити да, с једне стране, дужничке хартије од вредности расположиве за продају претежно повећавају учешће, бележењем значајног номиналног раста по стопи од 23,2%, док, с друге стране, некретнине и готовина и краткорочни депозити смањују учешће у укупној активи.

Графикон 1.3.2. Структура aktive
(на дан 30. 6. 2016. и 30. 6. 2017)

Извор: Народна банка Србије.

⁶ Остало обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остали дугорочни финансијски пласмани (осим дужничких ХоВ с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале ХоВ у оквиру финансијских пласмана, остали краткорочни финансијски пласмани, порез на додатну вредност, АВР и техничке резерве које падају на терет саосигурања и реосигурања.

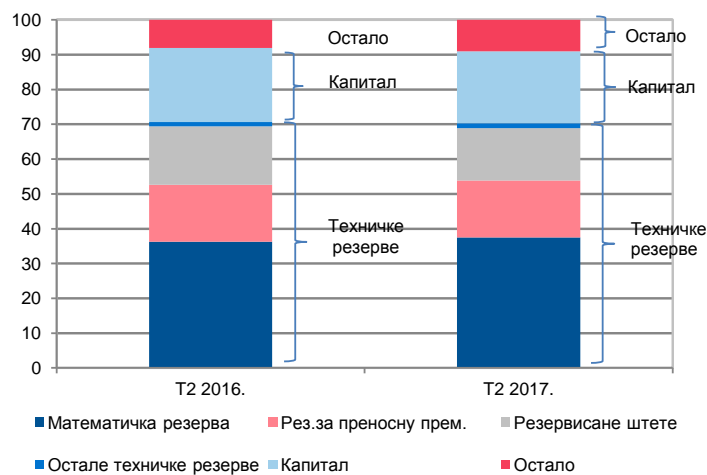
Структура пасиве

У структури пасиве, на крају Т2 2017. године, техничке резерве исказују учешће од 70,3%, а капитал 20,7%.

Капитал, у износу од 47,1 млрд динара, бележи раст у односу на крај Т2 претходне године по стопи од 7,7%, а техничке резерве, у износу од 160,2 млрд динара, раст од 10,1%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва, са стопом раста од 14,5%.

Техничке резерве, у континуитету, бележе и номиналан и реалан раст.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

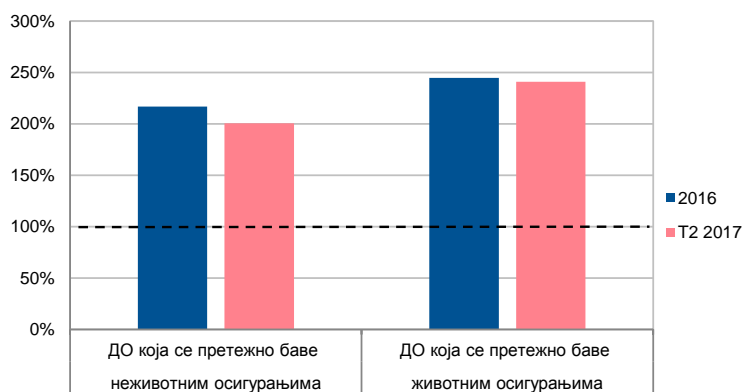
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе, као и од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности сектора осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање), на дан 30. јуна 2017. године, у Србији је износила 35,4 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 16,0 млрд динара. На нивоу свих друштава за осигурање у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима*, **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 200,6%, а код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 240,9%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

Извор: Народна банка Србије.

2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио**

теже утрживе активе – на крају Т2 2017. године био је на задовољавајућем нивоу и износио је 19,8% (18,7% на крају 2016. године).

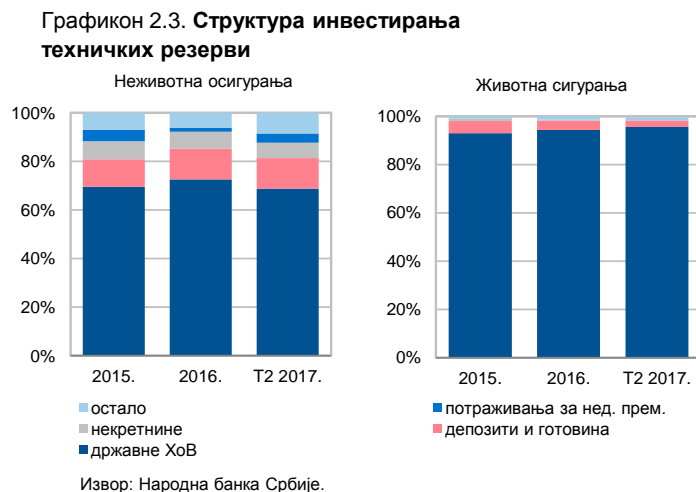
Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања*, наведени показатељ је смањен, са 2,3% на крају 2016. године на 2,1% на крају Т2 2017. године. На промену вредности овог показатеља утицао је пад горе наведених облика активе.

2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

Да би се обезбедила заштита интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремено исплатила штета, није довољно само да се формира адекватан ниво техничких резерви, већ и да се улажу на начин који ће обезбедити очување и увећање њихове реалне вредности, како би се створили услови за измирење преузетих обавеза у целини и у року, и у садашњем, и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да при инвестирању средстава води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва за осигурање, техничке резерве *неживотних осигурања* у Т2 2017. године, највећим делом, биле су уложене у државне хартије од вредности (68,8%), а затим у депозите код банака и готовину (12,6%), некретнине (6,3%) и потраживања за недоспеле премије (3,7%).

У структури инвестирања техничких резерви *животних осигурања*, најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 95,6%, а затим следе депоновање код банака и готовина са 2,7%.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже додатним тржишним ризицима. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, вредност комбинованог рација у самопридржају благо је повећана, са 89,0% у Т2 2016. године на 90,5% у Т2 2017. године. На повећање овог рација утицао је нешто већи раст збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања од раста меродавне премије у самопридржају.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора да води рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Посматрано према **показатељу усклађености ликвидне активе и обавеза**⁷ у сектору осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање), овај показатељ је у Т2 2017. износио 145,2% и скоро је исти као у Т2 2016, кад је износио 145,6%.

Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

⁷ Ликвидна актива, у овом извештају, обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима, на крају Т2 2017, бавило се десет друштава за осигурање, што је исти број као у Т2 2016. године.

Премија осигурања од аутоодговорности у Т2 2017. била је за 6,6% виша него у истом периоду претходне године.

Концентрација портфеља у овом сегменту готово је непромењена, ако се има у виду да су у Т2 2017. године три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривала 68,4% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 68,2% тржишта.

4. Закључак

Из упоредних показатеља за Т2 2017. године и истог периода 2016. године издвајају се следеће промене:

- на тржишту Србије пословала су 23 друштва за осигурање – што је исти број као и у Т2 2016, с тим да је благо смањен број запослених на 10.904, по стопи од 0,3%;
- билансна сума сектора осигурања порасла је за 10,3%, на 230,9 млрд динара;
- капитал је порастао за 7%, на 47,1 млрд динара;
- резерве су повећане за 10,1% и износе 160,2 млрд динара, као и инвестирање њиховог претежног износа у државне хартије од вредности, и у животним, и у неживотним осигурањима;
- повећана је укупна премија за 8,1%, на 48,8 млрд динара;
- доминантно је учешће неживотних осигурања у укупној премији и оно износи 77,5%; премија неживотних осигурања порасла је за 7,4%, при чему су осигурање од аутоодговорности, имовинска осигурања и осигурање моторних возила – каско порасли за 6,6%, 2,4% и 15,1%, респективно;
- животна осигурања су повећала учешће у укупној премији, са 22,0% на 22,5%;
- концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, јесте умерена.

Доношењем прописа којима се уређује делатност осигурања у Србији крајем 2014. године и у првој половини 2015. године створени су нормативни предуслови да се направи значајан корак ка конвергенцији стања сектора осигурања у Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији, како би се обезбедио ниво заштите корисника услуга осигурања у Србији који ће одговарати нивоу који уживају та лица у Европској унији. У периоду израде наведених прописа, у Европској унији примењивао се оквир Солвентност 1, те је домаћа регулатива усклађена с тим оквиром, а пренети су и поједини захтеви Солвентности 2, у складу с нивоом развоја тржишта осигурања у Србији. Ако се наведено има у виду, може се рећи да је у Србији, у овом тренутку, успостављен оквир Солвентност 1½. Наиме, спроведене су поједине одредбе Солвентности 2 које се односе на квалитативне захтеве другог стуба (систем управљања који обухвата четири кључне функције: управљање ризицима, систем интерних контрола, интерну ревизију, актуарску функцију, као и сопствену процену ризика и солвентности – *ORSA*, супервизију засновану на процени ризика, *fit and proper* захтеве при лиценцирању субјеката надзора и др.).

Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на примени новог методолошког оквира – анализе усклађености регулативе, као и преласком на спровођење следеће две фазе – процена ефеката примене⁸ и усклађивање регулаторног оквира, обезбедиће се потпуна усклађеност делатности осигурања у Србији с правилима која важе у Европској унији, тј. још виши ниво стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања, најкасније до приступања Србије Европској унији.

⁸ Ова фаза је започела у Т2 2017. године и, између осталог, обухвата и спровођење квантитативне студије утицаја нових захтева Солвентности 2 на адекватност капитала и техничке резерве појединачних друштава и сектора осигурања у целини. Завршетак ове фазе планиран је до краја Т2 2018. године.